

175. Hunyadfalva, szennyvíztisztító telep

(Jász-Nagykun-Szolnok megye) Sza, Á

2007. április 6–8. között terepbejárást végeztünk Dobapuszta és Kótelek között. Hunyadfalva határában, a szennyvíztisztító telep melletti magasparton egy lelőhelyet azonosítottunk, mely a szarmata és az Árpád-korban volt lakott.

A leletek a Damjanich János Múzeum gyűjteményébe kerültek.

Munkatársak: Bartus Dávid, Váczi Gábor és György László régészek, Dankó Szabolcs fotós.

KOVÁCS KATALIN

176. Ibrány, tanuszoda

(Szabolcs-Szatmár-Bereg megye) Sza

2007 januárjában régészeti szakfelügyeletet végeztünk az általános iskola mellett épülő tanuszoda helyén. A környezetéből kiemelkedő dombháton 1983-ban épületalapozáskor csontvázat találtak Árpád-kori ékszerekkel. Ottlétünk alatt kiderült, hogy az elmúlt években két helyen is találtak csontvázat, de ezeket nem jelentették be a múzeumba. Mellékletekre nem emlékeztek az elbeszélők. Az ásatás során megpróbáltuk hitelesíteni a sírokat, de próbálkozásunk negatív eredménnyel járt. A leendő tanuszodát a fent említett dombhát D-i részén kezdték építeni. A humuszolás egy közel 1000 m²-es É-D-i tengelyű, téglalap alakú területet érintett, mintegy 150–180 cm-es mélységben. Viszonylag mélyen jelentkeztek a régészeti objektumok, amelyek jól kirajzolódtak a sárga homokos altalajon. A foltok jó része újkorinak bizonyult, s némelyik részben megsemmisítette az előkerült császárkori objektumokat.

A márciusban végzett ásatáson 38 objektum került elő; többségük sekély, kevés leletanyagot szolgáltató gödör volt. Közülük kiemelkedik a 22. sz., amelyben 3 többé-kevésbé ép kézzel formált edényt, valamint egy korongolt tálat találtak. A gödör legjobb lelete egy teljesen ép, kétosztatú, kézzel formált mécses volt. Az árkok közül a csak részben feltárható É-D-i irányú 32. sz. volt a legjelentősebb. Ennek szélessége közel 3 m, mélysége a nyelési szinttől mintegy 130–140 cm, a feltárható szakasz hossza közel 10 m volt. Vele párhuzamosan futott a 26. sz. keskeny kis árok; talán egyazon konstrukció részei lehettek(?). A két árok – ahol meglehetősen figyelni – vágta a telepobjektumokat.

Munkatársak: Bocz Péter technikus, Kiss László.

JAKAB ATTILA

177. Ibrány határa

(Szabolcs-Szatmár-Bereg megye) U?, B?, V?, Sza

2007. március 12-én helyszíni szemlét végeztünk a település több pontján.

Ispán-tava-dűlő: A községtől D-re, egy megközelítőleg É-D-i irányú hosszú homokdombnak a Ny-i feléről

gyűjtöttünk sok obszidián- és kovatöredéket, őskori (neolitikus? bronzkor?) és császárkori cserepeket.

Pogány-sziget-dűlő: Ez a dűlő a Gencsi-csatorna partján, a csatorna egy természetes mélyedésében (vízmeder?) húzódik, amelyet mindkét oldalán homokdombok sora szegélyez. Egy laposabb, a mély részt szegélyező, terasz-szerű háton gyűjtöttünk ismét cserepeket, késő bronzkoriakat és talán vaskoriakat.

ALMÁSSY KATALIN – BO CZ PÉTER – BACSKAI ISTVÁN

178. Igrici, Kút-dűlő

(Borsod-Abaúj-Zemplén megye) Ó, Á

2007 áprilisában helyszíni szemlét végeztünk a 08/8 és 08/9 hrsz. ingatlanokon. A vizsgált terület a környezetben található kisebb dombokhoz képest sík, enyhe ÉK-i kitettségű. Déli irányból kisebb mélyedés tagolja, DNY-i sarka mellett kisebb homokdomb található. A kikopott lucernában kevés Árpád-kori valamint őskori kerámia-töredéket találtak, melyek a vizsgált terület DNY-i sarkában kapcsolódó domb körül koncentráálódtak, viszonylag kis felszíni leletsűrűséget mutatva. A régészeti lelőhely nem csak e területeken, hanem az itt található domb D-i (szántott) oldalán is megtalálható. A homok fedte felszínen 2005-ben Veres János e területen őskori (neolitikus) felszíni leletek alapján jelzett régészeti lelőhelyet határolt le.

PUSZTAI TAMÁS

179. Isztimér határa

(Fejér megye) R, B, Ró, V, Kk, Kú

2007. júniusban terepbejárást végeztem a település területén.

Csőszpuszta: Felkerestem a község határának ÉK-i részén, Csőszpuszta mellett található késő bronzkori halomsír maradványait. A halomsírra az 1980-as években erdészeti munkálatok során bukkantak, és jelentékenyen meg is bolygatták. Az ezt követő leletmentő ásatás során a Kr. e. 11. sz. második felére helyezhető temetkezés maradványait tárták fel a halom belsejében (Jungbert Béla leletmentő ásatása, 1987–1988). A halomsír akkor mért átmérője 15–17 m, magassága az őskori járószinthez képest 1,4 m volt. A tumulus helyén lévő erdőt nemrégiben ismét tarra vágták, ennek során a halom maradványainak egy részét eldózerolták. A tumulus metszetéből néhány kézzel készült cserépdarab került elő, egy helyütt faszén-maradványokat figyeltem meg. A halomsír maradványait a jövőbeni erdészeti munkálatok nyilvánvalóan teljes pusztulással fenyegetik. Jelen állapotban a legoptimálisabb megoldás a halom teljes feltárása volna.

Gúttamási Ny-i faluszél: Gúttamási településrésztől Ny-ra, a belterület szélétől nem nagy távolságra római kori telepnyomot rögzítettem. A lelőhely egy a település D-i szélén húzódó száraz patakmeder D-i oldalán, a patakra dűlő enyhe domboldalon foglal helyet. A területen a leletanyag közepes intenzitással jelentkezett.

A kerámiaanyag az Isztimér környékén több helyütt megfigyelt római kori bennszülött kerámiával mutat hasonlóságot. A telepnyom kiterjedése NyDNy-i irányban bizonytalan, mivel errefelé a magas gabona miatt nem vizsgálódhattam.

Jókai Mór utcától DK-re: A település D-i széléhez csatlakozó szántóföldön, a Jókai utca telekvégei mentén húzódó napraforgótáblában őskori és kora újkori (újkori) leletanyagot gyűjtöttem. A leletek zöme kora vaskori(?) atipikus oldaltöredék. A telepnyom mintegy 300 m hosszú és 100–130 m széles. Három irányból a lelőhely szélei jól megfoghatók voltak, ÉNy felé a beltelkek széléig találtam leleteket. A telep valószínűleg kiterjed a már beépített területre is.

Jókai Mór utcától ÉNy-ra: A Köztársaság út és a Jókai utca telkei által közrezárt területen apró, jellegtelen őskori cserepeket, valamint késő középkori és kora újkori kerámiatöredékeket gyűjtöttem. A telepnyom DK irányú kiterjedése a beépített terület miatt bizonytalan. A lelőhely valószínűleg kiterjed a Jókai utca házainak területére is.

Köztársaság út kertvégei I.: A Köztársaság út középső szakaszától Ny-ra, közvetlenül a telekvégektől kezdődően nagyszámú cseréptöredék hevert a felszínen. A leletanyag nagy része római kori, közöttük néhány ún. bennszülött kerámia is található (ez utóbbiak durvább kidolgozású, kézzel formált, többnyire kagylóhéjjal soványított darabok). Néhány kézzel készült jellegtelen oldaltöredék valószínűleg inkább őskori. Emellett néhány újkori cserép is jelentkezett a területen. A vizsgált terület enyhén lejt Ny-i irányba, egészen egy jelenleg száraz patakmeder széléig. A telepnyom a belterület és a patak között, ÉNy–DK-i irányban hosszan elnyúlik. Közvetlenül a patakmeder mentén lelet már nem került elő. Ugyanakkor bizonyosra vehető, hogy a lelőhely ÉK és ÉNy felé a beépített területen is folytatódik. A lelőhelyen belül nem egyforma a leletek intenzitása: DK felől ÉNy-i irányban haladva a cseréptöredékek egyre sűrűbben kerültek elő.

Köztársaság út kertvégei II.: Az iménti lelőhelytől Ny-ra, az említett patak Ny-i oldalán, a patakmeder irányába enyhén lejtő felszínen nagy számban jelentkezett régészeti leletanyag. Zömében őskori edénytöredékeket, köztük nagyobb tárolóedények oldaltöredékeit találtam. Az őskori anyag vagy annak nagyobb része a néhány jellegzetes fényezett töredék alapján a kora vaskor időszakára keltezhető. Ezek mellett előkerült több késő középkori és kora újkori, 15–17. századi cseréptöredék is. Ez utóbbiak közül több agyagmázzal van díszítve. Találtam néhány kiégett tapasztástöredéket és egy meghatározhatatlan rendeltetésű, erősen korrodált vastárgyat is. A lelőhely É-i irányú kiterjedése a beépítettség miatt nem volt meghatározható. Kelet felé nem nyúlik el egészen a patakmederig, attól körülbelül 30–40 méterre a leletek elfogytak.

Köztársaság út kertvégei III.: A Turista utca és a Köztársaság út kertvégei, valamint egy kiszáradt patak által

közrezárt viszonylag szűk szántóterületen intenzív településnyomokra bukkantam. A területen szép számmal jelentkezett kora vaskori leletanyag, ennél jóval kevesebb római kori, valamint középkori edénytöredék került elő. A középkori töredékek a 13–14. századra keltezhetőek. A középkori leletek jelentkezése nem véletlen, hiszen a terület közelében áll a falu temploma, melynek a környékén kell keresnünk Isztimér középkori templomát. A lelőhely tehát a középkori település központi része közelében helyezkedik el. A telepnyom D-i és K-i irányban feltehetően kiterjed a már beépített területre.

Sport utca kertvégei: A község DNy-i szélén húzódó patakmedertől a Sport utca irányába eső terület É-i részén két keskeny földcsávot tudtam csak átvizsgálni, ahol a még alacsony kukorica erre lehetőséget nyújtott. A vizsgált területen – egy a patak irányába enyhén lejtő domboldalon – nagy mennyiségű római kori kerámia hevert a felszínen, legnagyobb számban sárga vagy vörössárga színű vörös festésű edények töredékeit, köztük néhány nagyobb oldaltöredéket gyűjtöttem. Ezen a lelőhelyen is jelentkezett néhány töredék formájában a környéken több helyütt megfigyelt durvább kidolgozású bennszülött kerámia. A felszínen a kerámiatöredékek mellett hevert még több kisebb téglatöredék, amelyekről nem lehet megállapítani, hogy a leletanyaggal egykorú-e vagy pedig újkori. A területen nem csak római anyagot, hanem több őskori edénytöredéket is találtam. Az egyik fültöredék formája alapján a késő rézkorba sorolható, így ez a korszak bizonyosan jelen van a lelőhelyen. El kell mondani, hogy az említett leleteket két, egymástól mintegy 60 méterre lévő parcellán gyűjtöttem. Kétségtelen, hogy a két hely egymással összefügg, és egyetlen lelőhelyet alkot, sőt a leletanyag intenzitása alapján az is bizonyos, hogy a telepnyom a vizsgálható területrészeknél jóval nagyobb kiterjedésű.

TAKÁCS KÁROLY

180. Jánossomorja–Mosonszentpéter, Felső-Újszegés-dűlő

(Győr–Moson–Sopron megye) A(?), Á(?)

2007. április 18–20. között intenzív régészeti megfigyelést végeztünk Jánossomorja ÉK-i határában, a dűlőben tervezett üzemegység-bővítési területen. A megfigyelést az indokolta, hogy a területtel közvetlenül határos egy nyilvántartott régészeti lelőhely (késő avar temető). Intenzíven jelentkező telepjelenségeket, egy ciszternát és egy L-alakban megtörő É–D-i tengelyű árkot tártunk fel és dokumentáltunk. Sem az objektumokból, sem a felület tisztításából nem került elő leletanyag, így a talált jelenségek datálása bizonytalan. A betöltés jellege alapján (sötétbarna agyagos) 9. századi avar, vagy kora Árpád-kori magyar falu telepjelenségei kerültek elő. Bizonyos, hogy közvetlenül nem kapcsolódnak objektumaink a korábban ismert lelőhelyhez.

Munkatárs: Ritly Jenő technikus.

ASZT ÁGNES